

Martiriul celor șapte episcopi greco-catolici*

*Ciprian-Vasile Olinici***

Înaltpreasfințiile Voastre,
Preasfințiile Voastre,
Preacucernici Părinți,
Domnule consilier prezidențial,
Domnule președinte al Academiei Române,
Doamnelor și domnilor,

Evenimentul de astăzi readuce în prezent martiriul celor șapte episcopi greco-catolici care au suferit în perioada regimului comunist. Prin numele lor, prin viața și sacrificiul lor, ne amintim de o Biserică răstignită, care a trecut prin cel mai abuziv și totalitar act: încercarea de desființare. Un act de neconceput după aproape 2000 de ani de experiență creștină pe acest continent. Nimeni nu își mai putea imagina că după atâtea veacuri se va mai auzi formulată infama expresie *non licet esse vos!* Au rostit-o conducătorii prin decretul 358/1948, au rostit-o mulți, prin tăcere.

Rănille adânci ale persecuțiilor din anii comunismului nu au fost suficient cunoscute după 1989. Puțini au înțeles drama Bisericii Române Unite cu Roma Greco-Catolică, o biserică ce a fost de-a lungul secolelor o comunitate nu numai de credință, ci și de cultură, o biserică numită în Constituția României Mari din anul 1923 drept „românească”. Ea a construit un crez din interesul unitar românesc, însă a ajuns să fie negată în propria sa casă de regimul comunist.

A supraviețuit prin hirotoniile și slujirile din clandestinitate, prin pilda episcopilor și preoților care au ales mărturia închisorii și, mai ales, prin lumina multor credincioși, majoritatea necunoscuți nouă celor de astăzi. Parte a

creștinismului românesc a supraviețuit, la propriu, în catacombele clandestinității. Acest fapt nu trebuie uitat și trebuie să fie unul dintre reperele pedagogice ale noastre, celor de astăzi, repere ale învățării și formării.

Secolul XX a arătat și latura monstruoasă a omenirii. Holocaustul, Gulagul, martirajul credinței, răstignirea libertății, toate au fost cu puțință, pentru că ne-am lăsat cucerii de ideologii. Nu avem voie să uităm! Linia fină, distanța foarte scurtă de la umanitate la inumanitate este uitarea.

Amintindu-ne de martiri, revedem istoria chinuită a acestui secol, secolul martiriului religios prin excelență, caracterizat de marile aspirații colective care păreau să justifice fiecare acțiune totalitară, de lupta necruțătoare pentru dominarea lumii, de abateri cu pretențiile științifice. Biserica, indiferent de confesiune, trebuie să rămână ancorată în mărturia acestui martiriu și să îi apere memoria. Amintirile și comemorările nu sunt doar lecții de supraviețuire, narațiuni ale unui episod istoric, ci sunt mai ales pilde ale unor eroi în care valorile înalte și curajul, demnitatea și omenia se pot întâlni în chip legitim.

Beatificarea episcopilor martiri, la 2 iunie 2019, încununează o dorință puternică ca memoria acestor martori ai credinței să rămână în conștiința umanității ca îndemn la celebrare și imitație. Celebrarea fiecărui semen care a dat mărturia cea bună ne alătură și pe noi mărturiei lor. Prin astfel de gesturi comunitățile își construiesc istoria și identitatea. Ori de câte ori ne gândim și

*Alocuțiune susținută la simpozionul „Credința noastră, viața noastră. In Memoriam Fericiții Episcopi Martiri Greco-Catolici” (27 septembrie 2023, Aula Academiei Române)

** Secretar de stat pentru Culte

ne raportăm reverențios la aceste modele, din fiecare neam, din fiecare religie, umbra din umanitate devine mai firavă și mai lipsită de putere. Ce n-am putut noi face pentru ei, fac ei pentru noi acum. Datorită lor, exemplarității, credinței, rugăciunii, Biserica Greco-Catolică a rămas permanent o Biserică vie.

Instituția în birourile căreia s-a alcătuit planul de intrare în ilegalitate a Bisericii Greco-Catolice, mai ales în anul 1948, a fost Ministerul Cultelor, transformat, în 1957, în Departamentul Cultelor. La instalarea Preasfințitului Părinte Ioan, ca episcop eparhial de Lugoj, am cerut iertare, în numele principalei instituții a Guvernului României specializată în relația cu cultele, pentru acțiunile pline de cruzime și abuzurile exercitate de Ministerul și Departamentul Cultelor față de Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică. A folosi acest cuvânt uman, **iertare**, este pe de o parte o încercare de a vindeca o rană a trecutului, precum și un angajament ferm de a nu uita și a nu repeta greșelile trecutului. Guvernul României, prin Secretariatul de Stat pentru Culte, își propune să sprijine edificarea unor monumente simbol ale acestui martiriu: *Catedrala Greco-Catolică a Martirilor și Mărturisitorilor secolului XX* din Cluj-Napoca și *Sanctuarul Martirilor și Mărturisitorilor Români ai Secolului XX* de la Sighetu Marmăției.

Astăzi, parteneriatul dintre Stat și Cultele religioase nu are numai un caracter formal. Ne-am propus, în mod asumat și deplin conștient, repararea morală a unor răni ale trecutului, nedeplin vindicate, care stăteau sub semnul lui *damnatio memoriae*, la care au fost supuși clericii și credincioșii tuturor cultelor din România, implicit

și aceia ai Bisericii Greco-Catolice, din cauza politicii totalitare dusă de regimul ateu comunist.

Astfel, statul însuși se angajează la protejarea memoriei acestor traume istorice, la reparațiile firești la care sunt comunitățile îndreptățite și la facilitarea împăcării. Toate aceste eforturi sunt făcute în directă filiație cu dorința martirilor pe care îi celebrăm, în libertate, acum.

Tot în acest context al reparației istorice și în orizontul intensificării bunei cooperări între cultele religioase din țara noastră, pe care-l asum ca o prioritate a mandatului meu de secretar de stat pentru Culte, țin să apreciez în mod deosebit colaborarea excelentă dintre Biserica Greco-Catolică și Federația Comunităților Evreiești din România materializată în demararea procesului de recunoaștere a cardinalului Iuliu Hossu ca „drept între popoare” pentru activitatea sa din perioada Holocaustului, ajutorarea și salvarea mai multor evrei din Cluj. Astfel de demersuri nu sunt importante doar pentru că repun istoria în drepturi, ci și pentru că demonstrează faptul că țara noastră este înzestrată, în mod natural, cu virtutea democratică a dialogului.

În încheiere, doresc să mulțumesc domnului președinte Ioan-Aurel Pop pentru găzduirea acestei celebrări academice, Preasfințitului Părinte Mihai pentru invitație și exemplara organizare a acestui eveniment atât de necesar pentru promovarea memoriei celor șapte episcopi beatificați, precum și tuturor ierarhilor celor două Biserici Catolice din țara noastră pentru activitatea desfășurată în prezervarea și dezvoltarea credinței și a dialogului interreligios și interconfesional din țara noastră.